

АНДРАГОГІЧНИЙ ПІДХІД В ПІДГОТОВЦІ ЛОГОПЕДА ДО КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

*Дяченко М. Д., д.п.н., професор,
Класичний приватний університет*

Корекційно-розвивальна діяльність логопеда – цілеспрямований процес, спрямований на подолання мовленнєвих порушень та розвиток мовленнєвих функцій у дітей. Майбутній логопед повинен володіти широким спектром знань та навичок, щоб ефективно здійснювати свою професійну діяльність. Застосування андрагогічних принципів до підготовки логопедів дозволяє створити більш ефективну та орієнтовану на практику систему навчання.

Студенти-логопеди – це вже дорослі люди з певним життєвим досвідом, мотивацією та цілями, і саме андрагогіка враховує ці особливості та дозволяє створити гнучку та індивідуалізовану систему професійної підготовки фахівців зі спеціальності 016.01 «Спеціальна освіта. Логопедія».

Сучасний логопед повинен володіти педагогічним гуманізмом (довіра та повага до дітей); емпатійним розумінням дитини (прагнення і вміння відчувати іншого як себе, сприймати їх позиції та розуміти внутрішній світ); співробітництвом (поступове перетворення дітей на співтворців корекційного процесу); діалогізмом (уміння підтримувати діалог та надавати дитині рівні права в ньому); особистісною позицією (творче самовираження, за якого логопед постає перед дітьми не як позбавлений індивідуальності, а той, який оволодів компетентностями, які

дають можливість справлятися з різними логопедичними ситуаціями) (Л. Черніченко [3]).

Корекційна робота логопеда має бути спрямована не тільки на усунення конкретних мовленнєвих порушень, але й на загальний розвиток дитини, включаючи пізнавальні процеси, емоційно-вольову сферу та соціальні навички.

У професійній підготовці логопедів необхідно враховувати й те, що специфіка корекційно-логопедичного супроводу осіб з порушеннями мовлення полягає в поліфункціональності та багатоаспектності. Тому підготовка таких фахівців має бути спрямована на збагачення здобувачів спеціальної освіти комплексом знань про особливості розвитку дітей з порушеннями мовлення, на методики використання технології особистісно орієнтованого підходу до педагогічної взаємодії з такими дітьми з урахуванням їхніх вікових та індивідуальних особливостей, соціальних чинників тощо, про способи, методи та форми психологічної підтримки дітям з порушеннями в розвитку мовлення.

Дослідники (О. Мартинчук [2] та ін.) у структуру компетентності логопеда виокремлюють такі : діагностико-аналітичний, конструктивно-організаторський, дидактичний, корекційно-розвивальний, виховний, комунікативно-мовленнєвий, трансформаційний складники.

Серед завдань корекційно-логопедичного супроводу дітей з порушенням мовлення виокремлюємо: діагностику особливостей розвитку дитини з порушеннями мовлення з метою прогнозування шляхів розвитку мовлення з урахуванням наступних напрямків роботи; визначення загальних та конкретних завдань корекційно-логопедичного супроводу дітей з порушеннями мовлення на певних етапах діяльності вчителя-логопеда з кожною конкретною дитиною; формування позитивної мотивації дитини в процесі корекційно-логопедичного супроводу з метою

розвитку мовлення та формування впевненості у них відчуття успіху, впевненості в собі та своїх силах тощо; впровадження педагогічних, науково-методичних, психологічних, логопедичних рекомендацій з метою ефективного корекційно-розвивального супроводу дітей з порушеннями мовлення; розробку індивідуальних програм, методів, прийомів та засобів корекційно-логопедичного впливу на розвиток мовлення дитини; попередження виникнення вторинних порушень у дітей з порушеннями мовлення.

У процесі професійної підготовки логопеди повинні навчитися володіти всіма техніками арт-терапії, зокрема такими, як: бібліотерапія (корекція за допомогою читання); вокалотерапія (корекція співом); ізотерапія (корекція за допомогою образотворчого мистецтва); імаготерапія (корекція і розвиток за допомогою образів та засобів театралізації); казкотерапія (корекція через інсценування казок); кінезіотерапія (логопедична та фонетична ритміка); музикотерапія (корекція через сприйняття музики); пісочна терапія (розвиток дрібної моторики).

Логопеди працюють безпосередньо з людьми, тому практичні навички є надзвичайно важливими, й андрагогічний підхід надає більше можливостей для практичної підготовки. Логопеди повинні постійно оновлювати свої знання, оскільки галузь логопедії постійно розвивається, й андрагогіка сприяє формуванню навичок самонавчання та самовдосконалення.

У процесі андрагогічного підходу до навчання здобувачі вищої освіти є активними учасниками освітнього процесу, оскільки вони беруть участь у розробці навчальних програм, обирають теми для досліджень, презентують свої роботи. Загалом навчання спирається на попередній досвід їхньої роботи, раніше набуті й перевірені на практиці знання та

вміння. Здобувачі спеціальності шукають рішення проблемних ситуацій, що сприяє розвитку критичного мислення та творчих здібностей; відбувається співпраця між викладачами та студентами, а також між самими студентами, що сприяє обміну досвідом і знаннями.

Практичні завдання для студентів у процесі професійної підготовки – максимально наближені до реальних професійних ситуацій, що дозволяє їм закріпити теоретичні знання на практиці. Окрім того, здобувачі мають можливість самостійно вивчати новий матеріал, проводити дослідження, готувати презентації, що сприяє їхньому професійному саморозвитку та самовдосконаленню. Оскільки галузь логопедії постійно розвивається, логопеди повинні постійно оновлювати свої знання, саме андрагогіка сприяє формуванню навичок самонавчання та самовдосконалення.

Для ефективної організації корекційно-розвивальної роботи слід витримувати становлення фонематичних процесів: фонематичне сприймання; фонематичні уявлення (головною умовою виконання завдань є абсолютне уникання артикулювання слів дитиною, а також уникання опори на слухове сприймання. Тобто дитина має виконувати завдання без проговорювання слів чи то педагогом, чи то самостійно); звуковий аналіз у зовнішньому плані, тобто з опорою на слухове сприймання слова, вимовлюваного педагогом, що є легшим варіантом завдання, або дитиною (складніший варіант завдання); звуковий синтез у зовнішньому плані; звуковий аналіз у внутрішньому плані (тобто без опори на слухове сприймання слова, без будь-якого проговорювання чи то артикулювання, тільки за уявленням); звуковий синтез у внутрішньому плані (В. Ільїна [1, с. 46–47]).

Андрагогічний підхід до підготовки логопедів реалізується шляхом впровадження в освітній процес таких форм та методів роботи, як дискусії, групові роботи, кейси, ролеві ігри, презентації, проведення занять

у логопедичних кабінетах, школах, ЗДО, розробка і реалізація власних проєктів, пов'язаних з корекцією мовленнєвих порушень, менторство, співпраця з досвідченими логопедами, які допомагають студентам освоїти професію, широке використання різних освітніх онлайн-платформ, використання онлайн-ресурсів для навчання, обміну досвідом і спілкування зі студентами з інших країн.

Отже, андрагогічний підхід є одним з найефективніших способів підготовки майбутніх логопедів, він дає змогу створити більш гнучку, індивідуалізовану та практично орієнтовану систему навчання, що сприяє формуванню висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно вирішувати проблеми дітей з мовленнєвими порушеннями.

Література:

1. Ільїна В. Особливості організації корекційної роботи вчителя-логопеда з розвитку фонематичних процесів у дітей молодшого шкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2015. № 2. С. 45–52.

2. Мартинчук О. В. Підготовка фахівців зі спеціальної освіти до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі : монографія. Київ : «Видавництво «Центр учбової книги», 2018. 430 с.

3. Черніченко Л. А. Теорія і практика професійної підготовки логопедів до інноваційної діяльності в інклюзивній дошкільній освіті : монографія. Умань : Візаві, 2021. 188 с.